

ÖZET

18. YÜZYIL'DA İSTİNSAH EDİLMİŞ BİR MENSUR ŞEHNÂME TERCÜMESİ II. CİLT 145a-284b VARAKLAR ARASI (İNCELEME - METİN - SÖZLÜK - ÖZEL İSİMLER DİZİNİ - TIPKIBASIM)

Türker Barış BULDUK

Türk Dili ve Edebiyatı Ana bilim Dalı

Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Nisan 2017

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

Şehnâme, Türk edebiyatını özellikle de Klasik Türk edebiyatını etkileyen en önemli kaynaklardan birisidir. Bir milletin tarihini kaleme alma düşüncesi, tarihteki bütün milletlerin yüzyıllardır en önemli işlerinden biri olmuştur. Firdevsî tarafından mesnevi tarzında yazılmış bu eser, İranlıların Müslümân olmadan önceki bin yılını anlatır. Firdevsî, bu eserinde İran tarihini etkilemiş olağanüstü güçlere sahip kahramanları masalsı bir dil ile anlatmıştır.

Türk coğrafyasının yanı başında yazılan bu eserden, özellikle XV. ve XVI. yüzyıllarda, Türk sanatçıları da etkilenmiştir. Şehnâme, Türkçeye defalarca tercüme edilmiş, bu tercümelemlerin birçok istinsahı oluşturulmuştur. Şair ve yazarlar yüzyıllar boyu Şehnâme'deki imgelerle ve kahramanların özellikleriyle eserlerini süslemişlerdir.

Bu tez çalışması, XVIII. yüzyılda Derviş Mustafa tarafından yazılmış bir istinsah üzerinedir. Giriş, inceleme, metin, sözlük ve tıpkıbasım bölümlerinden oluşan çalışmada Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerine rastlanmaktadır. Bu da, Türk dilinin tarihsel sürecinde Eski Anadolu Türkçesi döneminin etkilerinin bilinenden çok daha uzun sürdüğüne dair bir kanaat oluşturmaktadır. Çalışmanın inceleme bölümünde metnin imlâ, ses ve şekil özellikleri gösterilmiş, Eski Anadolu Türkçesi ve bugünkü ortak söyleyişteki ses ve şekil özellikleri arasında nasıl bir etkileşim ve değişim olduğu üzerinde durulmuştur. Metin bölümünde orijinal metnin çeviriyazısı yer almaktadır. Çalışmada metnin anlaşılmasına yardımcı olabileceği

düşünülen kelimeler seçilerek bir metin sözlüğü oluşturulmuştur. Metinde kullanılan kişi ve yer adları metin özel isimler dizininde gösterilmiştir. Çalışmanın sonuna metnin orijinal tıpkıbasımını eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şehnâme, Firdevsî, Eski Anadolu Türkçesi, bugünkü ortak söyleyiş, ses bilgisi, şekil bilgisi, sözlük, metin özel isimler dizini.